O čo ide? Keďže brigádnici patria medzi pracujúcich s najmenej istotami, chceme:

1) rozšíriť povedomie o možnostiach brániť sa a organizovať proti svojvoľnému konaniu zamestnávateľov;

2) nadviazať kontakt s ľuďmi, ktorí majú problém na brigáde a podporiť ich v jeho riešení;

3) informovať o tom, ako sa s problémami popasovali iní brigádnici;

4) publikovať skúsenosti z brigád od čo najväčšieho počtu ľudí;

Viac sa dozvieš na webe www.priamaakcia.sk/brigady, kde nájdeš odkaz aj na FB stránku, ako aj túto brožúru v RTF a PDF formáte.

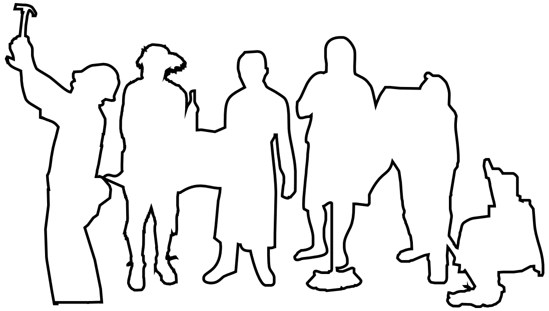

Ideš na brigádu? Skúsenosti a tipy, ako so sebou nenechať zametať
Nakladateľstvo bod zlomu (6. vydanie, júl 2017)

Ak chceš pomôcť s propagáciou kampane o brigádnickej práci vo vlastnej lokalite, ozvi sa. Uvítame propagáciu, či už zdieľaním informácií o kampani na internete, v uliciach alebo na stredných a vysokých školách. Ak nemáš možnosti alebo financie na tlač, propagačné materiály (plagáty, nálepky, kartičky) ti môžeme poslať poštou.

Ak máš ty alebo niekto z tvojho okolia problém na brigáde a je záujem ho riešiť, ozvi sa nám na niektorý z našich kontaktov: www.priamaakcia.sk/kategoria/o-nas-kontakt.

NAKLADATEĽSTVO
BOD ZLOMU

Ideš na brigádu?

SKÚSENOSTI A TIPY, AKO SO SEBOU NENECHAŤ ZAMETAŤ

3,20 €
2,50 €
2,90 €
2,60 €
2,60 €

Nakladateľstvo bod zlomu (NBZ)
NBZ neziskový vydavateľský projekt zameraný na publikovanie prevažne prekladov textov a filmových dokumentov, ktoré sa zaoberajú hnutím pracujúcich. Funguje ako spolupracujúca skupina Priamej akcie.

Výber z vydaných titulov NBZ
(väčšina dostupná zadarmo na webe Priamej akcie):

Graham Purchase „Anarchizmus a ekológia“ (2002)
Zanon – továreň bez šéfov. Maté, hlina a výroba (CD/DVD, 2005)
Úspešný štrajk v lodeniciach v Puerto Real - Anarchosyndikalizmus v praxi (2008)
Zápisky z triednych bojov. Užitočné skúsenosti z praxe malých organizácií a odborových zväzov (2008)
Venezuela: 10 rokov vlády Huga Cháveza (2009)
Priame akcie na pracoviskách. Základné druhy a konkrétne príklady (2009)
Pozor, anarchista! Augustin Souchy (2009)
Anarchosyndikalizmus v praxi: Skúsenosti zo Španielska a Nemecka (2009)
Kapitalizmus, trieda a triedny boj pre (nie úplných) začiatočníkov :) (2012)
Ako vytvoriť skupinu venujúcu sa problémom na pracovisku a v komunite (2012)
Participatívna spoločnosť alebo libertínsky komunizmus? (2013)
Kolektív Workmates: organizovanie sa kmeňových a externých pracovníkov v londýnskom metre (2013)
Participatívna spoločnosť alebo libertínsky komunizmus? (2015)
Ako vznikli bohovia - John Keracher (2015)

NBZ, P.O. BOX 16, 840 08 Bratislava 48
web: nbz.priamaakcia.sk
e-mail: nbz@priamaakcia.sk

PRIAME AKCIE
na pracoviskách
Základné druhy
a konkrétne priklady

ANARCHOSYNDIKALIZMUS
V PRAXI
SKÚSENOSTI ZO ŠPANIELSKA
A NEMECKA (2003-2009)
GRUPO PRASUR NO PAGA
OBREROS en LUCHA
CNT SOV - UTRERA - AIT
100 JAHRE DGB
für dem
KAPITAL nicht weh

ZÁPISKY
Z TRIEDNYCH BOJOV
Užitočné skúsenosti z praxe
malých organizácií a odborových zväzov

AKO
VYTVORIŤ SKUPINU
venujúcu sa problémom
na pracovisku a v komunite
PRACUJÚCI! ORGANIZUJTE SA!
PRACOWNICY! ORGANIZUJCIE SIĘ!
PRACUJÍCÍ! ORGANIZUJTE SE!
ARBEIDERS! ORGANISEER JE!
OTTO
WE ARE WATCHING YOU

OBSAH,
ÚVOD A CIELE

Obsah

Úvod a ciele ... 1

Skúsenosti z konfliktov na brigádach ... 4
  Nezapočítanie odpracovaných hodín a naša reakcia ... 5
  Kolektívne nie plneniu úloh mimo dohodnutej náplne práce ... 8
  Bez ochranných pomôcok nerobím ... 10
  Práca navyše – odmietam! ... 11
  Keď je šéf nervák a nevie si priznať chybu... ... 12
  Zrušená brigáda? Ak nedajú vedieť, musia zaplatiť ... 14
  Zvýšení platu? Za zkoušku nic nedáš ... 16
  Nízka mzda? Nízky výkon, nízke tempo práce a niečo na pamiatku so sebou! ... 17
  Brigáda vo Volkswagene - kyselina, pot a ponižovanie ... 18
  Úspešný spor zväzu Priama akcia s CATO Agency s.r.o. o nevyplatenú mzdu brigádnika ... 21

Pokus o zovšeobecnenie, právne aspekty a zopár tipov ... 27
  Dohoda o brigádnickej práci študentov ... 28
  Sociálne poistenie a odvodové zvýhodnenie ... 29
  Formálna stránka ... 31
  Náplň práce ... 32
  Moc a autorita nadriadených ... 33
  Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci (BOZP) ... 33
  Rozsah pracovného času ... 34
  Nadčasy ... 34
  Spôsobené škody ... 34
  Prestávky ... 35
  Práca cez agentúru a mzdové a pracovné podmienky - individuálne alebo kolektívne riešenie? ... 35

Ako dosiahnuť svoje? ... 36

Úvod a ciele

Brožúra *Ideš na brigádu? Skúsenosti a tipy, ako so sebou nenechať zametať* je určená najmä tým, ktorí sú nespokojní so mzdami či pracovnými podmienkami na brigádach a majú chuť s tým niečo robiť.

Približuje zážitky z brigád na Slovensku a v Čechách. Väčšina z nich sa realizovala cez pracovné agentúry, no uvedené skúsenosti môžu byť užitočné a inšpiratívne pri riešení problémov spôsobených akýmikoľvek zamestnávateľmi. Chceme nimi ukázať, že aj brigádnici a brigádničky sa môžu zorganizovať a vybojovať si svoje požiadavky.

Brožúra má päť hlavných cieľov:

· Predstaviť **tipy a odporúčania** pre brigádnikov, ktorí sa počas brigády dostanú do sporu s nadriadenými alebo sprostredkovateľmi práce a budú chcieť úspešne presadiť svoje požiadavky.

· Informovať o **skúsenostiach z iných brigád** a upozorniť, čo si všímať pred nástupom na brigádu a počas nej.

· Zhromaždiť a následne publikovať, čo najviac **úspešných, ale aj neúspešných príkladov**, kedy sa brigádnici postavili proti podmienkam určeným zamestnávateľom.

· Rozprúdiť diskusiu a **podnietiť brigádnikov, aby hovorili o skúsenostiach** z vlastných sporov, o ktorých sa všeobecne vie veľmi málo.

· Po splnení vyššie uvedených zámerov spresniť a **vylepšiť tipy**, ktoré približujeme teraz.

Za týmto účelom vznikla stránka www.priamaakcia.sk/brigady a Facebook profil https://www.facebook.com/IdesNaBrigadu, kde sa s nami môžeš podeliť o svoje skúsenosti a prečítať si novinky týkajúce sa skúseností iných ľudí.

V druhom vydaní brožúry sa nachádza jedna nová skúsenosť z brigády (vo Volkswagene), ktorú sme obdržali e-mailom vďaka kampani (text je opravený a neobsahuje pôvodnú informáciu o započítavaní obednej prestávky do pracovného času v jednej z upratovacích firiem, keďže dodatočne sa nepotvrdilo, že by zmienená upratovacia firma poskytovala túto výhodu idúcu v skutočnosti nad rámec zákona). Štvrté vydanie obsahuje aktualizovanú analýzu legislatívnych zmien platných od 1.1.2015. Piate vydanie je obohatené o víťazný spor zväzu Priama akcia s firmou, ktorá brigádnikovi nechcela vyplatiť mzdu. V šiestom vydaní sme aktualizovali výšku minimálnej hodinovej mzdy v roku 2017.

Táto brožúra vznikla ako spoločné dielo ľudí, ktorí majú skúsenosti s brigádnickou prácou. Vydanie zabezpečil zväz Priama akcia prostredníctvom Nakladateľstva bod zlomu v rámci kampane Ideš na brigádu? zameranej na brigádnickú prácu. Priama akcia (PA) je solidárny zväz pracujúcich, ktorý sa sústreďuje na riešenie problémov na pracovisku a v bydlisku, a na organizovanie solidárnych akcií za práva a požiadavky pracujúcich na Slovensku aj v zahraničí. Od roku 2000 je sekciou Medzinárodnej asociácie pracujúcich (MAP), ktorá v súčasnosti združuje zväzy a skupiny z 18 krajín sveta.

Ako pracujúci máme vlastné záujmy, odlišné od záujmov zamestnávateľov, manažérov a politikov. Chceme ich presadzovať pomocou vlastných organizácií nezávislých od parlamentnej politiky, politických strán, zamestnávateľských a štátnych orgánov, cirkví a odborov.

Naším cieľom je budovať organizáciu zloženú z jednotlivcov a nezávislých skupín pôsobiacich:
- v mieste bydliska (lokálne skupiny),
- v jednotlivých odvetviach (odvetvové skupiny),
- v konkrétnych firmách (skupiny na pracovisku).

Základné ciele týchto skupín sú:

1) Praktické:

· Presadzovať momentálne záujmy členov, riešiť ich problémy formou priamych akcií a pomáhať každému pracujúcemu, ktorý o to požiada.
· Vyjadrovať solidaritu pracujúcim v sporoch bez ohľadu na krajinu, zabezpečiť pre nich pomoc od čo najväčšieho počtu ľudí a prispievať k väčšej jednote medzi pracujúcimi.
· Neustále zlepšovať vlastné fungovanie a postupy s cieľom budovať akcieschopnejšiu a efektívnejšiu organizáciu.

2) Vzdelávacie a kultúrne:

· Pravidelne medzi sebou komunikovať aj po skončení jednotlivých sporov, zhodnocovať, zovšeobecňovať a rozvíjať skúsenosti a poučenia z nich. Deliť sa o ne s ďalšími pracujúcimi na vlastných aj iných pracoviskách či v lokalitách.

Ak to vnímaš podobne alebo ak teba alebo tvojich známych nejaký zamestnávateľ oklamal alebo inak poškodil, ozvi sa nám na brigady@priamaakcia.sk.

· Byť orientačným bodom a príkladom – svojou činnosťou ukázať, že sme organizácia, na ktorú sa môžu ľudia na pracovisku alebo v lokalite obrátiť pri riešení svojho problému.
· Propagovať a budovať kultúru solidarity, sebaorganizácie a vlastnej iniciatívy.

Členovia PA nemajú jednotné politické názory. Spája nás úsilie zlepšiť podmienky, v ktorých žijeme a pracujeme, a zhoda v metódach, princípoch, fungovaní a cieľoch organizácie. Nie sme ani nechceme byť klasický odborový zväz, hoci sa usilujeme plniť viaceré funkcie, ktoré by podľa nás mali plniť odbory, t.j. predovšetkým obhajovať záujmy pracujúcich na základe ich aktívnej účasti.

Kto teda sme? Sme bežní ľudia; presnejšie tá časť pracujúcej triedy, ktorá sa organizuje a usiluje sa dosiahnuť svoje ciele.

SKÚSENOSTI Z KONFLIKTOV NA BRIGÁDACH

Nasledujúce príklady zachytávajú skúsenosti niekoľkých brigádnikov, ktorí zažili problémy na pracovisku a rozhodli sa ich riešiť.

Už vieš, ako konali niektorí brigádnici, keď sa ocitli v problémovej situácii. Využi tieto skúsenosti. Je množstvo spôsobov, ako sa v práci nenechať zneužívať. Je na tebe a tvojich kolegoch a kolegyniach, aký postup si dohodnete, aby ste donútili šéfov ustúpiť. Nedá sa poskytnúť univerzálny a všeobecne platný návod na riešenie problémov (a už vôbec nie na takom malom priestore, akým je táto brožúra).

V zásade platí, že treba vedieť čo môžeš, čo nemôžeš, čo musíš a čo nemusíš. Či už podľa zákonov, zdravej logiky, situácie, vlastných potrieb a požiadaviek atď. Šéfom na brigáde alebo agentúre môžeš pohroziť kolektívnou akciou, právnikom, médiami a pod. Je pritom dobré pripraviť si, čo povieš – čo podľa teba skutočne zaberie. Firmy vždy hľadia predovšetkým na ekonomické záujmy, s ktorými sú spojené aj také veci ako imidž firmy či spoločenská reputácia jej šéfov a majiteľov. V niektorých prípadoch môže zabrať napríklad „postrašenie" Inšpektorátom práce či medializáciou problému. Keď však začneš niečo žiadať a hroziť nejakými krokmi, nemali by to byť len slová, ale niečo, čo by si aj dokázal/a naplniť. Vzniknutú konfliktnú situáciu odporúčame riešiť nielen ústne, ale aj písomne (napríklad e-mailom), pretože získaš oficiálne vyjadrenia zamestnávateľa, ktoré sa môžu pri nátlaku použiť proti nemu.

V prípade, že by si sa obrátil/a so žiadosťou o podporu na Priamu akciu, takéto informácie nám pomôžu rýchlo sa zorientovať v probléme.

Čo z toho vyplýva?

Žiadaný výsledok skôr prinesie spoločný postup teba a ostatných brigádnikov a brigádničiek (prípadne s podporou ďalších ľudí) ako osamotený protest jedného človeka. Osamote máš síce šancu, ale kolektívne ju zvyšuješ. A kolektívnej akcie sa zamestnávatelia a šéfovia obávajú najviac.

Rôzne metódy nátlaku na pracovisku približuje brožúra *Priame akcie na pracoviskách. Základné druhy a konkrétne príklady*, spôsoby organizovania sa zase brožúra *Ako vytvoriť skupinu venujúcu sa problémom na pracovisku a v komunite*. Obe sa dajú stiahnuť na stránke nbz.priamaakcia.sk. Odporúčame ich ako inšpiráciu.

Hlavné je ukázať, že so sebou nenecháme zametať; že si uvedomujeme, že nie sme len námezdná pracovná sila, „materiál", čo sa môže kedykoľvek a akokoľvek použiť podľa potreby majiteľov firiem a agentúr; a že to vieme dať najavo.

AKO DOSIAHNUŤ SVOJE?

Nezapočítanie odpracovaných hodín a naša reakcia

Letné prázdniny sú pre veľa študentov z chudobnejších rodín príležitosťou zarobiť si na školu a na užitie si leta. Zohnať však v lete brigádu na viac dní či týždňov cez študentské agentúry nie je také ľahké. Kým sme sa s kamarátom po asi 2 týždňoch neistoty dostali k dlhšie trvajúcej brigáde, zažili sme 3 dni na stavbe (dnešný Aupark), ktoré vyústili do sporu o vyplatenie plnej výšky odpracovaných hodín.

Pred nástupom nás kamaráti upozorňovali, že jeden z nadriadených má v obľube zapisovať menej hodín za odrobenú prácu a prenášať vlastné povinnosti na brigádnikov. Našťastie, prvé dva dni nebol prítomný a my sme dostali náhradníka. Prvý deň nerobil problémy a my sme v dobrej viere prehliadli to, že hodiny nám nezapísal v daný deň, ako mal. Druhý deň bol podobný s tým, že večer sme si prišli overiť, či počet hodín, ktoré sme odpracovali, sedí so zapísanými.

Náhradník začal kľučkovať, že vraj nemá právomoc zapísať hodiny, že to urobí vedúci, za ktorého len zaskakuje. Zatiaľ sme sa s nevôľou dohodli na počte hodín, ktoré boli síce okresané asi o 10-20 minút, ale vzhľadom na to, že sme sa domnievali, že ako brigádnici sa nemáme veľmi ako brániť, sme to prehltli a opäť v dobrej viere počkali do ďalšieho dňa. Po jeho odpracovaní som zašiel po papiere potrebné pre študentskú agentúru. V kancelárii náhradníka mi bolo povedané, že vzhľadom na nesplnenie pracovných úloh sa väčšine brigádnikov za dva odpracované dni sťahujú minimálne dve hodiny. Okamžite sa strhla veľká hádka, ktorá ale nikam neviedla. Otočil som sa a tresol dverami.

Po ceste som stretol ďalších brigádnikov, ktorí boli na odchode a oznámil som im, čo sa stalo. Padlo zopár nadávok, ale zdalo sa, že viac ako hnev z toho nebude. V šatni/unimobunke čakal na správy kolega z Priamej akcie a posledný brigádnik, ktorý na stavenisku ešte zostal. Spoločne sme sa vydali do kancelárie šéfa, kde došlo k ešte vášnivejšej výmene názorov ako predtým. Po niekoľkých minútach sme ju ukončili s odhodlaním nenechať to len tak a zorganizovať protiakciu. Keď sme odchádzali, nadriadený sa zjavne zľakol našej nespokojnosti a slov o protiakcii. Zakričal za nami, aby sme sa vrátili a šli s ním k ďalšiemu šéfovi. Skúsili sme, čo to prinesie. Zbytočne. Po asi minúte nezmyselnej konverzácie sme definitívne odišli.

Dôvodom nezapísania odrobeného počtu hodín malo byť nesplnenie úlohy, ktorú sme dostali. Naša mzda sa však odvíjala od odpracovaných hodín, nie od plnenia pracovnej normy. Firme navyše zúfalo chýbalo náradie, takže aj keď bolo čo robiť, niekedy sa jednoducho nedalo, čo bol problém šéfov, nie náš. Zaujímavé bolo, že nám bolo povedané, že na druhý deň už bol dostatok náradia a že aj keď nám pomáhal voz, ktorý prenášal extrémne ťažký materiál (našou prácou bolo napĺňanie kontajnerov odpadom), tak sme splnili „len“ normu. Komické bolo aj tvrdenie, že u agentúry nás objednali ako celok, z čoho vyplýva, že keď sa niekto (podľa nich) fláka, sme za to zodpovední všetci. Hold, keď príroda rozdávala rozum, niekto asi chýbal...

Ešte je dobré dodať, že školenie o bezpečnosti pri práci sa nekonalo (len sa podpísal papier), že pri práci v prašnom prostredí a špine sme mali žalostný nedostatok ochranných prostriedkov a že na dané pracovisko po tomto podvode nastúpila len drvivá menšina zo skupiny asi 17 brigádnikov.

Ako sme konali

V prvej chvíli nám napadlo medializovať náš problém. Nazdávali sme sa, že pre médiá by to v lete mohla byť zaujímavá story. Prinajmenšom sme sa aspoň chceli informovať, či niekto počas leta alebo v danej chvíli nechystá reportáž/článok o brigádujúcich študentoch. Takéto veci zvyknú zastrašiť, čo sa do istej miery potvrdilo aj v našom prípade. Tieto naše prvotné úvahy sme časom obohatili o ďalšie možnosti.

Snažili sme sa dať dokopy čo najviac brigádnikov, ktorí s nami vtedy pracovali, aby sme protest viedli všetci spolu, čím by sme mali väčšie šance na úspech. To sa však nepodarilo a nakoniec sme zostali v podstate dvaja až piati.

Pripravili sme protestný plagát, ktorý sme chceli vylepiť v okolí internátov a študentských agentúr a ktorým sme v prvom rade chceli na základe našej skúsenosti morálne podporiť študentov, ktorí prežívajú podobné krivdy a chceli by sa spojiť a niečo s tým robiť. Chceli sme, aby sa bojkotovala práca pre firmu, ktorá podvádza a aby študenti videli, že sa dá postaviť proti.

dy stane, že nechtiac (dá sa špekulovať čo je nechtiac;)) rozbiješ vec za 90€ a tvoja výplata by podľa zmluvy mala byť 9€, znamená to, že by si mal zamestnávateľovi zaplatiť maximálne 30€. Ale keďže ti nesmie zobrať viac ako tretinu z výplaty, môže siahnuť maximálne na 3€.

Pozor však na dohodu o hmotnej zodpovednosti, z ktorej vyplýva povinnosť nahradiť zamestnávateľovi celú škodu (zákon uvádza pojem schodok). Podľa Zákonníka práce takúto dohodu môže podpísať zamestnanec, ktorý dosiahol vek 18 rokov. V praxi sa s ňou najčastejšie stretneš pri práci s peniazmi (napr. pri pokladni). Zákonník ďalej uvádza, že pokiaľ sú na pracovisku zamestnaní viacerí ľudia, za schodok zodpovedajú spoločne. Zamestnanec sa spoločnej zodpovednosti zbaví, ak preukáže, že schodok vznikol bez jeho zavinenia (práve preto sa pri striedaní zmien pri pokladni zvykne prepočítavať hotovosť, ktorá sa porovnáva so sumou nablokovanou v pokladni).

Prestávky

U zamestnávateľa sa informuj na prestávku na obed a na pracovisku si zisti, kedy bude, aby si nerobil/a v čase, keď nemusíš.

Práca aj prestávky často znamenajú spoznávanie sa s ostatnými. Okrem fajn pokecu sa môžete porozprávať o veciach, ktoré vám na brigáde nesedia. Môžete si vymeniť e-mail alebo telefón, čo pomôže, ak sa vyskytne nejaký problém.

Práca cez agentúru a mzdové a pracovné podmienky - individuálne alebo kolektívne riešenie?

Peniaze, ktoré dostaneš, sú len časťou sumy, ktorú zaplatí objednávateľ agentúre. Agentúra si zvyčajne berie cca 50% zo sumy, ktorú jej objednávateľ platí za tvoju prácu. Zmeniť tento pomer by dokázali iba kolektívne akcie ľudí, ktorí sú odkázaní na prácu cez agentúry. Začať takúto kampaň si vyžaduje vytvorenie siete kontaktov medzi nami a spoločné plánovanie. Ak sa do toho chceš pustiť, určite sa nám ozvi.

Zatiaľ ostávajú brigádnikom dve možnosti – zmieriť sa s tým, alebo obísť agentúru a dohodnúť si zmluvu priamo s objednávateľom. Ak zistíš, že objednávateľ potrebuje brigádnikov, môžete sa dohodnúť, že ťa bude zamestnávať priamo. Nedá sa to však vždy. Pre veľké firmy, v ktorých pracuje veľa brigádnikov, je jednoduchšie nabrať ľudí z agentúry a o viac sa nestarať. Ak sa chceš vyhnúť problémom, najprv odrob tie dni, ktoré už máš dohodnuté cez agentúru, a až potom rieš zamestnanie bez agentúry. Podľa ZP ťa agentúra nemôže za takýto postup nijako sankcionovať.

Pokiaľ ide o školenie o BOZP, bežná prax je, že zamestnávatelia ho väčšinou odbijú tým, že povedia: „Len to podpíš.“ BOZP sa často berie na ľahkú váhu a vníma iba ako „papier“. V skutočnosti však stanovuje podmienky práce tak, aby bol pracovník pri práci chránený a nevznikla mu ujma na zdraví či úraz.

Netreba tiež zabúdať na pitný režim - pýtaj si nesladené nápoje.

Rozsah pracovného času

Ak si podpísal dohodu o brigádnickej práci študentov, môžeš odpracovať v priemere maximálne 20 hodín do týždňa (polovica normálneho týždenného pracovného času). Tento zákon ale zamestnávatelia zvyknú ignorovať a vyžadujú od brigádnikov prácu aj 8 hodín denne, čiže 40 hodín do týždňa. Ak si chceš zarobiť viac, môžete sa dohodnúť na viac ako 20 hodinách do týždňa, ale treba dávať pozor, aby ti suma nad rámec toho, čo povoľuje zákon, bola vyplácaná na ruku tak, ako sa dohodnete. Ak však nechceš pracovať viac ako 20 hodín týždenne a zamestnávateľ si to od teba vynucuje, môžeš poukázať na to, že porušuje zákon. Toto môžeš využiť aj v situácii, keď si chceš vymôcť niečo iné; keď poukážeš na porušovanie ZP, zamestnávateľ bude možno ochotnejší vyhovieť tvojim požiadavkám. Ako vždy platí jedno – tvoja sila sa do veľkej miery odvíja od sily kolektívu a vašej schopnosti zorganizovať sa a presadiť si svoje.

Pokiaľ ide o odpracované hodiny, samozrejmosťou by malo byť ich pozorné sledovanie a zaznamenávanie.

Nadčasy

Ak od teba chcú akýkoľvek nadčas, ber to tak, že v tejto chvíli od teba chcú niečo, čo bez teba nepôjde alebo pôjde len ťažko. A zároveň je to niečo, čo od teba nemôžu nijako vymáhať. Najmä v prípade, že ideš cez agentúru, je to výborná príležitosť požiadať o peniaze nad dohodnutý rámec alebo inú výhodu, napríklad pripísanie väčšieho počtu hodín, ako reálne odrobíš, odvoz domov a pod. Ak ti odpoveď zodpovedného pracovníka nevyhovuje, naznač, že v agentúre ti povedali, že je to práca na toľko a toľko hodín, a po konci pracovnej doby máš už naplánované niečo iné.

Spôsobené škody

Občas sa stane, že sa niečo jednoducho poserie. Mal/a by si vedieť, že paragraf 225 Zákonníka práce hovorí, že náhrada za spôsobené škody z nedbanlivosti nesmie presiahnuť tretinu spôsobenej škody, ale zase nesmie byť vyššia ako tretina tvojej odmeny. Ak sa ti v prípade jednorazovej či krátkodobej brigá-

Uvažovali sme aj o akciách namierených proti zahraničnému investorovi stavby (keďže sme mohli počítať s podporou členských sekcií Medzinárodnej asociácie pracujúcich), pretože je oveľa účinnejšie tlačiť na hlavného šéfa ako na firmy pod ním či na agentúru. Nakoniec sme si však nevybrali ani jednu z týchto foriem protestu.

Ako sme dopadli

Keď sme do agentúry doniesli potrebné papiere a oznámili, čo sa stalo, povedali nám, že sa to pokúsia vyriešiť. Neskôr sme sa dozvedeli, že nič nové nám nemôžu povedať, pretože je to už v rovine jednania šéfa firmy a šéfa agentúry. Výsledok sme sa dozvedeli v deň výplaty – všetci brigádnici dostali namiesto 45 Sk/hod. sumu 50 Sk/hod.

Niektorí z nás dostali presne toľko, koľko by dostali, keby sa im započítali skutočne odpracované hodiny. Aj keď sme konali impulzívne, určite to bolo oprávnené a zdá sa, že sme tým vytvorili istý tlak. Nepodarilo sa nám však okamžite reagovať a dať dokopy všetkých brigádnikov, s ktorými by sme išli kolektívne za šéfom a pripravili plán ďalšieho postupu. Namiesto vylepenia plagátov sme radšej čakali, či sa situácia po našom odchode zlepší (po asi 2 týždňoch dostali brigádnici nového šéfa, ktorý už nemal praktiky svojho predchodcu, no kým sa tak stalo, niekoľkí študenti ešte boli podvedení). Zvýšená hodinová mzda bola nejasným víťazstvom, lebo podľa toho, čo sme sa dopočuli, všetci brigádnici pred nami i po nás dostávali 50 Sk/hod. Boli sme skutočne výnimkou, alebo nám pri ponuke brigády omylom povedali, že je za 45 Sk/hod.? Ďalší problém bol, že sme si stále celkom neverili a mali obavy z možných dôsledkov našej akcie. Hoci teoreticky nám bolo jasné, že so sebou nesmieme nechať zametať, v praxi to fungovalo inak. Ako plynuli dni, nedokázali sme sa ubrániť pocitu rezignácie a zmierenia sa s vecou.

Zamyslenie na záver

Viaceré informácie sa nám nepodarilo overiť, preto je ťažko zhodnotiť túto skúsenosť. Bez ohľadu na pozitíva či negatíva, je treba vnímať ju v širšom kontexte. Urobili sme, čo sme v danej chvíli vnímali ako nutné – tí, ktorí sme zostali na stavenisku, sme sa postavili za svoju vec. Nezostali sme ticho, nehundrali sme, nesťažovali sa do prázdna. Boli sme neskúsení, nikdy sme nepočuli o tom, že by nejakí brigádnici riešili svoj problém (čo neznamená, že sa tak nestalo!), takže sme mohli iba improvizovať a pokúsiť sa aplikovať praktické skúsenosti, o ktorých sme mali povedomie z iných sporov na pracoviskách, najmä v zahraničí. Tie sa však netýkala problémov v študentských agentúrach. V dobe, keď internet ani mobily neboli takou samozrejmosťou ako dnes, sme sa nemali veľmi o čo oprieť. Sami sme museli vymyslieť, čo ďalej. Táto brožúra vznikla čiastočne aj kvôli tomu, aby sa v podobnej situácii ako my neocitli ďalší ľudia zamestnaní cez študentské agentúry. Nemyslíme si, že sme boli prví, kto sa pokúsil vyriešiť svoj problém, pravdepodobne sme ale prví, kto sa o ňom pokúša informovať ďalších ľudí. Pointou však nie je biť sa o zásluhy, ale poukázať na to, že keby sme v roku 2001 mali k dispozícii takýto text, keby sme videli, že niekto sa pokúsil pred nami o niečo podobné ako my, že sa na niekoho môžeme obrátiť minimálne o radu... tak by celá naša skúsenosť možno dopadla inak. To platí nielen pre brigádnických zamestnancov, ale pre pracujúcich ako celok. Deliť sa o skúsenosti zo sporov znamená posúvať budúce spory na novú úroveň. Dôkazom toho je hneď nasledujúca skúsenosť zo sporu, ktorého sa zúčastnil jeden z brigádnikov z tohto sporu o rok neskôr.

Kolektívne nie plneniu úloh mimo dohodnutej náplne práce

Koncom leta 2002 som sa dostal na prvý pohľad k zárobkovo dobre vyzerajúcej 1-2 dňovej brigáde. Išlo o lepenie etikiet na nápoje. Podstata: rozbalíš obal, vyberieš fľašu, zoberieš etiketu, nalepíš, fľašu zabalíš.

Pracovné podmienky vyzerali asi tak, že sme boli v akejsi veľkej garáži plnej paliet s fľašami. Čo sa zo začiatku zdalo znesiteľné, nás po chvíli začalo deprimovať. Museli sme si nájsť svoj flek na „stoličke“ (rozumej asi 30 cm vysoký štós papiera A4), hrbiť sa v malom priestore a uhýbať sa ostatným brigádnikom a brigádničkám, a k tomu sme ešte zistili, že aj keď sa roztrhneme, tak vlastne nezarobíme viac ako 30 Sk/hod. – len úplný idiot by nás v tejto situácii chcel vytočiť. Samozrejme, idiot na seba nenechal dlho čakať.

Problém

Už sme boli skoro hotoví, keď sme zistili, že chýbajú etikety k jednému druhu nápoja. Vtipálek, ktorý nám prácu pridelil, nám oznámil, že sú určite niekde na zemi, a že ich máme pohľadať. Nielenže sme za toto neboli platení, ale hľadať správne etikety na zemi posiatej obrovskou hromadou tisícok prázdnych papierikov nám všetkým skutočne zdvihlo žlč. Snažili sme sa navrhnúť, že ten, kto chce, nech to urobí. Pravdaže, za príplatok. Nezabralo a náš šéf zavolal svojmu

hody je dobré mať aj na papieri, aby si nezostal/a v nevýhode a nemusel/a sa spoliehať na čestné slovo nadriadeného.

Zmluvy s agentúrami zvyčajne obsahujú položku o minimálnej odmene za prácu. To znamená, že aj keby brigáda trvala len hodinu alebo sa celkom zrušila, mal/a by si dostať mzdu minimálne napríklad za 2 alebo 3 hodiny. Pozri si zmluvu.

Ďalšia vec je, že prácu zvyčajne prideľuje jeden človek. Orientuj sa teda podľa toho, čo ti povie, a nerob šľapku pre všetko a všetkých. Záleží samozrejme na type pracoviska a náplni práce. Ak chceš naťahovať pracovnú dobu, odsleduj si, kedy a pred kým pracovať viac či menej.

Moc a autorita nadriadených

Nič nesľubuj vedúcim pod tlakom (často je to psychologická manipulácia a hranie sa na priateľa). Je lepšie si vec najprv premyslieť. Ak sa ťa ráno spýtajú či prídeš aj na druhý deň, môžeš povedať, že sa ešte rozhodneš podľa toho, ako sa ti bude práca pozdávať. Napríklad, pracuješ v závode, ktorý balí čerstvé ovocie, ale po obednej pauze ti povedia, že máš ísť pracovať do vedľajšej pobočky, pretože nestíhajú. Tam ale spracúvajú orechy a ty môžeš mať alergiu. Je lepšie sa vždy zamyslieť, aj keď nadriadení vyvíjajú tlak na okamžité rozhodnutie.

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci (BOZP)

Niekedy sa stane, že si ťa najmú, pretože niekto musí urobiť špinavú prácu. Drž sa pravidla, že vždy potrebuješ náležité pracovné prostriedky (nástroje, ochranné pomôcky atď.) a je na zamestnávateľovi, aby ich dodal, nie na tebe. Odmietni pracovať, kým ich nedostaneš (dôvody, prečo nie sú, ťa nemusia zaujímať), alebo požaduj inú prácu. Je povinnosťou zamestnávateľa oboznámiť zamestnancov s právnymi predpismi týkajúcimi sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Pozor na dodržiavanie bezpečnosti pri práci – môžu ťa za to ľahko vyhodiť. Keď nemáš na stavbe na hlave ochrannú prilbu, je jedno, že je to preto, lebo ti ju zamestnávateľ nedal, nemal/a si tam vôbec vstupovať.

Ak si myslíš, že je nejaká práca nebezpečná, ozvi sa. V prípade, že ideš cez agentúru, pokojne povedz, že ti o tom nič nepovedali. Niekedy to naozaj nevedia. Neboj sa vyjadriť, ak si myslíš, že nejaká pracovná úloha je riskantná a určená skôr pre kvalifikovaného zamestnanca. Keby si napríklad niečo pokazil pri práci, v ktorej nedodržiavaš bezpečnostné predpisy, škodu hradíš ty! (pozri *Spôsobené škody*)

Ak ťa chcú vyhodiť a nemáš vyhliadku ďalšieho zárobku, je lepšie využiť druhú možnosť; nedohodnúť sa na okamžitom skončení, ale radšej dostať výpoveď a za tých pätnásť dní si skúsiť nájsť inú brigádu. Nevýhoda je, ak sa ti črtá iná robota, šéf si ťa môže tých pätnásť dní „podržať“, aj keď nechceš.

Náplň práce

Zamestnávateľ ťa oboznámi s náplňou práce. Ešte pred prijatím pracovnej ponuky si over opis práce, aby sa nestalo, že napíšu napríklad „úprava terénu“ a budú ti tvrdiť, že ide o zametanie, a pritom na mieste od teba budú chcieť kopanie jamy. Alebo pôjdeš „nosiť stavebný odpad“ a na mieste zistíš, že síce ide o stavebný odpad, ale je minimálne dvakrát taký ťažký, ako si predpokladal/a, a po dvoch-troch vreciach si necítiš ruky ani chrbát. Najlepšie preto je, mať potvrdenie s čo najpresnejšou informáciou, o akú prácu ide, aby si sa mal/a na čo odvolať.

Po príchode na pracovisko je dobré sa informovať, čo presne budeš robiť. Ak je to niečo iné, ako ti pôvodne oznámil zamestnávateľ, hneď alebo po dohode s ostatnými brigádnikmi (ak vás prichádza naraz viac) oznám, že si dostal/a iné informácie a zvažuješ, či teda ostaneš. Ak ideš cez agentúru, môžeš zavolať, že na pracovisku od teba chcú niečo iné či prácu navyše.

V zásade máš dve možnosti. Po prvé, odmietnuť pracovať, pretože ti to z rôznych dôvodov nevyhovuje. (Druh práce môže byť niekedy uvedený nejednoznačne, takže sa dá povedať, že v danej chvíli o tom, čo je „správne“, rozhodne jednoducho ten, kto neustúpi. Vzhľadom na to, že tvoju prácu potrebujú a na mieste za teba nie je náhrada, máš výhodu situácie. Dávaj však pozor, v zmluve sú niekedy články, ktoré ťa za to môžu sankcionovať.) Po druhé, zostať, ale len ak bude ťažšia/nadbytočná práca náležite zohľadnená vo výslednej mzde. Toto je jedna z vecí, ktorú ti negarantuje žiadny zákon a musíš si ju, podobne ako v prvom prípade, vymôcť sám/sama alebo kolektívne. Akékoľvek úpravy do-

šéfovi. Odpoveď znela okamžite nájsť etikety a nalepiť ich, inak nám nezaplatia. A že som sa ozval, vyhrážal sa mi vyradením z evidencie v agentúre.

Vtipkár teda odišiel, a my? V priebehu niekoľkých minút sme sa dohodli, že na prácu kašleme a že si ideme zapísať to, čo sme odrobili, a ostatné nás nezaujíma. Nech si tie etikety kľudne príde hľadať vtipkár alebo jeho boss. Asi dvanásti sme sa nasáčkovali do agentúry (pracovali sme v jej priestoroch a nie u klienta; išlo o výnimku z bežnej praxe agentúr). Zdesená pracovníčka pochopila, že snažiť sa nás odbiť nemá zmysel, volala šéfovi a ten tiež veľmi rýchlo pochopil.

Kto bojuje, neprehráva

Všetci brigádnici a brigádničky sme sa dohodli, že o týždeň prídeme po výplatu spoločne, a ak budú robiť problémy, všetci sa tam zas nahrnieme a potom prípadne zorganizujeme bojkot agentúry či inú formu akcie.

Väčšina z nás skutočne prišla. Zistili sme však len to, že náš spor sa ešte rieši, takže o týždeň.

O týždeň sme dostali bez problémov svoje peniaze, hoci sme sa obávali, že nás budú chcieť okašľať a tvrdiť, že niektorí brigádnici si nahlásili viac nalepených etikiet. Malo sa robiť 4 dni a už v druhý deň počet nahlásených etikiet prevyšovali počet všetkých, ktoré sa skutočne dali nalepiť (reálny počet fliaš). Náhodou sme sa dozvedeli, že agentúra to celý čas vedela a všetkým to zatajila! Pravdepodobne sa chystali počkať, kým všetko urobíme, a potom na nás vytiahnuť, že niektorí podvádzali a vykryjú to plošne – všetkým uberú, aby sa dodržal reálny počet. Po prepočítaní by sme teda nezarobili ani trápnych 30 Sk/hod.

Jedinou negatívnou vecou bolo, že agentúra mala dvoch „predákov“ z radov študentov a je možné, že sa vyvŕšila na nich (zobrala ich na zodpovednosť). Túto informáciu sa nám však nepodarilo potvrdiť a ani sme sa proti tomu už nevedeli spojiť.

Od slov a hnevu k akcii

Dojmy z okamžitého odporu drvivej väčšiny študentov sú samozrejme pozitívne. Len tak sa nevidí, aby sa hnev pracovníkov premenil na rýchlu priamu akciu. Na rozdiel od situácie zo staveniska spred roka, hrali teraz okolnosti do kariet študentom. Ešte sme boli všetci pokope a mohli kolektívne dohodnúť postup. Aj bez toho, aby sme si vymenili kontakty na seba, sme sa v deň výplaty skoro všetci stretli pred agentúrou.

Študenti možno sú mladí a neskúsení, ale sú aj odvážni.

Nenechaj so sebou na pracovisku zametať. Neobmedzuj sa na to, čo ti patrí podľa práva, žiadaj, čo ti patrí podľa teba. Postav sa na odpor, sabotuj, ber si, čo si myslíš, že ti nezaplatia, rob pomaly, nepracuj v prípade nízkej bezpečnosti a nedostatku nástrojov k normálnej práci, žiadaj občerstvenie, podpor priateľskú atmosféru na pracovisku. Je veľa spôsobov obrany, tak využi svoj elán a sviežeho ducha a uži si to!

Bez ochranných pomôcok nerobím

Na začiatku augusta 2007 som si zohnal brigádu za 80 Sk na hoďku, išlo o prácu brigádnika na stavbe na okraji mesta, kde sa stavala administratívna budova a výrobná hala. Vždy sa pracovalo, keď bol materiál, nástroje, počasie a my v poriadku. Keď chýbal materiál, majster zatelefonoval šéfovi, bol prestoj alebo sa našla iná práca.

Ako brigádnik som čakal na robotu, ktorú mi pridelí majster alebo som sa šiel nejako zašívať. Po pridelení práce si bolo treba prispôsobiť pracovisko. Ak sa dá, nemusím si predsa ničiť chrbát zohýbaním sa nad robotou, keď si môžem spraviť stôl a strávim tým istý čas...

Konflikt a riešenie

Problém v robote nastal, keď mi šéf a majster chceli dať natierať dosky s farbou, s ktorou bolo potrebné manipulovať v rukaviciach a s okuliarmi. Rukavice by aj boli, no okuliare som v sklade nenašiel, tak som povedal papamaj-

---

Tabuľka: Percentuálne odvody z odvodovo zvýhodnenej a nezvýhodnenej dohody

	Odvodovo zvýhodnená dohoda (príjem do 200€)		Odvodovo zvýhodnená dohoda (z príjmu nad 200€) a nezvýhodnená dohoda (celý príjem)	
	Brigádnik	**Zamestnávateľ**	**Brigádnik**	**Zamestnávateľ**
Starobné poistenie	-	-	4%	14%
Invalidné poistenie	-	-	3%	3%
Garančné poistenie	-	0,25%	-	0,25%
Úrazové poistenie	-	0,80%	-	0,80%
Rezervný fond	-	-	-	4,75%
Nemocenské poistenie	-	-	-	-
Zdravotné poistenie	-	-	-	-
Poistenie v nezamestnanosti	-	-	-	-
SPOLU	**0%**	**1,05%**	**7%**	**22,80%**

Formálna stránka

Zo zákona musí zamestnávateľ (teda aj pracovná agentúra) uzatvoriť dohodu písomne, inak je neplatná. V dohode musí byť uvedená dohodnutá práca, dohodnutá odmena za vykonanú prácu, dohodnutý rozsah pracovného času a doba, na ktorú sa dohoda uzatvára. Jedno vyhotovenie dohody musíš dostať ty, druhé ostáva zamestnávateľovi. Zmluvu si dobre prečítaj a nepodceňuj ani poznámky malými písmenami. Ak sa ti niečo nezdá, prediskutuj to so zamestnávateľom ešte pred podpisom. Ak je v zmluve niečo, čo je v rozpore so ZP, automaticky to neplatí a zamestnávateľ si to nemôže vynútiť (napr. nemôže povedať, že máš dlhodobo pracovať viac ako 20 hodín týždenne, keďže ZP stanovuje, že brigádnická práca nemá presahovať „v priemere polovicu určeného týždenného pracovného času“).

Dohoda sa môže uzatvoriť na dobu určitú (je presne určené, kedy sa končí jej platnosť) alebo na dobu neurčitú. V dohode sa často uvádza aj spôsob jej skončenia. Najčastejšie sú dva:
1) Okamžité skončenie, s ktorým musia súhlasiť obe strany, čo znamená, že sa so zamestnávateľom dohodneš.
2) Jednostranná výpoveď, ktorú môžeš dať ty zamestnávateľovi alebo on tebe. Po výpovedi plynie 15-denná výpovedná lehota.

návateľom, ktorých sa to týka – tomu, u ktorého si už výnimku uplatňovať nechceš, a tomu, u ktorého si ju začneš uplatňovať.

Pozor, výnimka sa nedá uplatniť spätne, takže je najlepšie uplatniť ju hneď pri podpise dohody! Inak platí od kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom bolo uplatnenie oznámené zamestnávateľovi.

Dôsledky uplatnenia odvodového zvýhodnenia:

- Platenie odvodov sa zohľadní pri výpočte tvojho dôchodku (starobného, predčasného starobného, vdovského, vdoveckého, sirotského a invalidného), na ktorý máš nárok odpracovaní 15 rokov na dohodu (aj pri nepravidelnom príjme).

- Pre zamestnávateľa je samozrejme výhodnejšie, ak za teba nemusí platiť odvody (percentá z hrubého príjmu). Vtedy si preňho „lacnejší“ ako iní zamestnanci, ktorí si odvodové zvýhodnenie nechcú alebo nemôžu uplatniť (lebo si ho uplatnili u iného zamestnávateľa).

- Štátu ako tretej strane, ktorej sa odvody týkajú, najviac vyhovuje, ak si nijaké zvýhodnenie neuplatníš, lebo sociálnej poisťovni vzrastú príjmy z odvodov od teba aj od tvojho zamestnávateľa. Štát sa teda podľa všetkého spolieha, že študenti sú neskúsení a môžu na odvodové zvýhodnenie zabudnúť. Skúsený zamestnávateľ naň však takmer určite nezabudne a pri podpise dohody pred teba položí aj žiadosť o odvodové zvýhodnenie.

Pri uplatnení odvodového zvýhodnenia vznikajú 2 možné kategórie zamestnancov pracujúcich na dohodu o brigádnickej práci študenta:

a) žiak alebo študent zarábajúci do 200 eur – platí sa garančné a úrazové poistenie z celého príjmu,
b) žiak alebo študent zarábajúci nad 200 eur – platí sa garančné a úrazové poistenie z celého príjmu a dôchodkové poistenie zo sumy presahujúcej 200 eur,

strovi, že robotu spravím len s okuliarmi, lebo mám alergiu, a chemikália mi môže ublížiť. Telefonoval som šéfovi, nedvíhal mi, tak mu zavolal papamajster a rozprával sa s ním. Výsledok bol ten, že šéf povedal niečo v zmysle, že som kokot a robotu dali robiť druhému brigádnikovi.

Pred odmietnutím práce som premýšľal či sa na to vykašľať a natierať to opatrne, alebo povedať svoju požiadavku. Po odmietnutí som mal dobrý pocit. Po telefonáte zmiešaný, trocha aj obavy, neistota, no konflikt sa medzi mnou a šéfom už nestupňoval.

Výplatu som si zobral bez poďakovania. Dobrý pocit mám z dňa, ktorý mi omylom dali ako odpracovaný, hoci som do roboty nepáchol, z toho, že som sa opálil na slnku, trocha pocvičil svaly a naučil sa robiť s vodováhou, z toho, že som si raz na obed povedal, že nejdem do roboty a šiel som sa okúpať. Z toho, že som robil svojím pomalým tempom, že som odmietol prácu, ktorú som mal spraviť bez ochranných pomôcok.

Práca navyše – odmietam!

Brigádovala som s kamoškou v Tescu, boli sme dokladať tovar cez Index Nosluš. Všetko bolo v poriadku, práca jednoduchá, síce za euro päťdesiat na hodinu, ale nemohli sme si vyberať. Porozdeľovali nás na jednotlivé oddelenia, my sme schytali textil, čomu sme sa tešili, lebo sme nemuseli nosiť ťažké veci ako napríklad desaťkilové balenia v drogérii a tak. Lenže práca môže byť v pohode, no keď raz dostaneš drbnutú šéfku, tak čo z toho. Prišla si nás vyzdvihnúť, ani nepozdravila, hneď zavelila, choďte tam, spravte toto, atď. Asi jej sudičky vštepili názor, že všetci brigádnici sú iba banda lenivých smradov, ktorí chodia na brigády a robia ľuďom zle. Bola to jedna z mojich prvých brigád, tak som si myslela, že to asi tak chodí a nemám nárok niečo žiadať, prípadne sa sťažovať. Robili sme predpísaných deväť hodín, čo nám kázala. V rámci možností v pokoji a bez poznámok, čo ma stálo veľa úsilia.

Na začiatku sme jej povedali, dokedy robíme, a ona vyhlásila, že keď budeme odchádzať, máme prísť za ňou a ona nám podpíše pracovné lístky. Tesne pred koncom brigády sa doslova vyparila, bolo tam ešte veľa roboty, tak sme sa snažili pracovať čo najrýchlejšie, chceli sme to dokončiť. O šiestej sme mali končiť, ona nikde, ešte prešli dve predavačky okolo a zahlásili, že treba povynášať odpad a upratať za sebou. Tak som im povedala, že sme mali končiť pred desiatimi minútami a že ideme domov. Prekvapene na mňa kukli, že čo som si to dovolila povedať. Ja som im len slušne vysvetlila, že by sme rady popratali, ale kázali nám robiť iné veci a že naša pracovná doba sa už skončila (šéfka si to mala vypočítať tak, aby sme stihli aj upratať).

Len prikývli, pomohli nám nájsť šéfku, ktorá nám neochotne podpísala lístky. Jasné, že nepripísala tú polhodinu, ktorú sme tam boli navyše, a odišla, ani nepozdravila. Bola som však rada, že som v sebe našla odvahu a odmietla urobiť prácu navyše.

Keď je šéf nervák a nevie si priznať chybu...

Po čase som sa „prepracovala“ k lepšie plateným brigádam: rozdávanie letákov, promo akcie, ankety a pod. Raz som cez Študentský servis mala ísť rozdávať letáky pre predajňu s alkoholom. Na štyri hodinky za tri éčka na hodinu. Agentúra ma tam nasáčkovala, lebo potrebovala narýchlo niekoho zohnať, šla som bez školenia. Rozmýšľala som celý čas nad tým, k čomu by bolo to školenie potrebné, keď som sa mala iba postaviť a dávať ľuďom do ruky letáčik. Neskôr som na to prišla. Počas rozdávania skoro celý čas pršalo. Teta na predajni nám dala iba tričko a šiltovku. No nič, tak sme rozdávali, prešlo síce asi desať ľudí za hodinu, ale v pohode.

Riadili sme sa pokynmi, ktoré boli napísané na pracovnom lístku: „počúvať vedúceho predajne, resp. kompetentného“. Predavačka bola skvelá teta, dávala nám letáky, chválila nás, že nám to ide od ruky a neviem čo všetko, keď sme zase prišli po ďalšie letáky, povedala, že už nám ani ďalšie nedá a že sme šikovné. Po dvoch hodinách sme sa šli premoknuté opýtať, či si môžeme urobiť pätnásťminútovú prestávku. Povedala, že jasné, tak sme si dali dole reklamné tričká a zbehli si kúpiť niečo na jedenie oproti do obchodu. Keď sme dojedli, zjavil sa vo dverách šatne chlapík (majiteľ predajne, ako sme si do-

---

ako 18 rokov odpočinok skrátiť na 8 hodín. Rovnako platí, že aj brigádnik má raz za týždeň nárok na nepretržitý odpočinok 2 dni; ak je mladistvý, odpočinok má pripadnúť na sobotu a nedeľu alebo nedeľu a pondelok.

Mladistvý zamestnanec nesmie odpracovať viac ako 8 hodín denne (v priebehu 24 hodín). Zamestnávateľ mu nesmie nariadiť ani s ním dohodnúť pracovnú pohotovosť ani prácu nadčas. Zamestnávateľ má tiež povinnosť viesť evidenciu pracovného času (zaznamenávať začiatok a koniec jeho pracovného času) brigádnických pracovníkov.

Viac informácií nájdeš v § 223 – 228a Zákonníka práce (aktuálnu verziu na stiahnutie nájdeš napríklad na webe Priamej akcie v sekcii Pracovné právo http://www.priamaakcia.sk/kategoria/pravne-info).

Sociálne poistenie a odvodové zvýhodnenie

Ak brigáduješ ako študent/ka, nemusíš platiť povinné nemocenské poistenie ani poistenie v nezamestnanosti, avšak nemáš nárok na nemocenské dávky či dávky v nezamestnanosti. Garančné a úrazové poistenie, ktoré za teba odvádzal zamestnávateľ, sa bude odvádzať aj naďalej. Zamestnávateľ musí navyše platiť príspevok do rezervného fondu solidarity. Okrem toho musíš odvádzať ty aj zamestnávateľ poistné na dôchodkové poistenie (ktoré sa skladá zo starobného a invalidného poistenia).

Tzv. odvodového zvýhodnenie ovplyvňuje výšku poistného. Súvisí s hranicou maximálneho príjmu na jednu dohodu o brigádnickej činnosti. Od 1.1.2015 je táto hranica na dohodu o brigádnickej práci 200 eur mesačne. O odvodové zvýhodnenie treba požiadať. Zamestnávateľ za teba bude následne odvádzať iba garančné a úrazové poistenie (ako doteraz). Ak však hranicu maximálneho príjmu prekročíš, suma presahujúca 200 eur už bude zaťažená poistným na dôchodkové poistenie. To isté platí pre čiastky, ktoré zarobíš na dohody uzatvorené s inými zamestnávateľmi.

Odvodové zvýhodnenie sa uplatňuje tak, že požiadaš zamestnávateľa o tlačivo Oznámenie a čestné vyhlásenie k dohode o brigádnickej práci študentov (mal by ho mať k dispozícii), uvedieš, že práve túto dohodu chceš mať zvýhodnenú (že „nebudeš mať postavenie zamestnanca na účely dôchodkového poistenia“, ak tvoj mesačný príjem nepresiahne 200 eur), a zároveň čestne vyhlásiš, že je to jediná dohoda, pri ktorej si uplatňuješ túto výnimku. Ak pracuješ na viacero dohôd, odporúča sa vybrať tú, kde je predpoklad, že zarobíš najviac. Každý mesiac si môžeš zvoliť inú dohodu, len to musíš oznámiť príslušným zamest-

Dohoda o brigádnickej práci študentov

V súčasnosti existujú tri formy dohôd o prácach vykonávaných *mimo pracovného pomeru* – dohoda o vykonaní práce, dohoda o brigádnickej práci študentov a dohoda o pracovnej činnosti. Dohoda o vykonaní práce je zvyčajne jednorazová, vymedzená konkrétnym výsledkom práce, zvyšné dve sa zvyčajne uzatvárajú pri opakujúcej sa činnosti. Konkrétny typ dohody sa vyberie najmä podľa počtu hodín, ktoré treba odpracovať. Na dohodu o vykonaní práce môžeš odpracovať pre jedného zamestnávateľa najviac 350 hodín ročne, dohoda o pracovnej činnosti je obmedzená 10 hodinami týždenne a dohoda o brigádnickej práci študentov v priemere 20 hodinami týždenne, čo sa posudzuje za celé trvanie dohody, najdlhšie však za 12 mesiacov.

Podľa novej právnej úpravy platnej od 1. januára 2015 môže na dohodu o brigádnickej práci študentov (ďalej „dohoda“) pracovať iba žiak strednej školy alebo študent vysokej školy denného štúdia od 15 do 26 rokov najdlhšie do konca kalendárneho roka, v ktorom dovŕši 26 rokov. Neoddeliteľnou súčasťou dohody je pritom potvrdenie o návšteve školy, okrem prípadu, že sa dohoda uzatvorí v období od skončenia štúdia na SŠ alebo skončenia letného semestra na VŠ (vtedy treba doniesť potvrdenie o návšteve školy najneskôr do konca októbra).

Na dohodu o brigádnickej práci študentov sa nevzťahuje viacero výhod, ktoré majú bežní zamestnanci, napr. nárok na dovolenku či pracovné voľno, zvýhodnenie pri nočnej práci, náhrada mzdy pri prekážkach v práci, stravné lístky a pod. Naopak vzťahuje sa na ňu napríklad:

- Paragraf 119 odsek 1 Zákonníka práce (ZP) o minimálnej mzde. Brigádnik musí dostať najmenej oficiálnu minimálnu hodinovú sadzbu (od januára 2017 ide o sumu 2,50 eur).

- Ak existuje dohoda medzi zamestnávateľom a zástupcami zamestnancov, že čas potrebný na osobnú očistu po práci sa započítava do pracovného času, platí aj pre brigádnika.

- Ak trvá pracovná zmena najmenej 6 hodín (a v prípade mladistvého zamestnanca, t.j. do 18 rokov, najmenej 4 ½ hodiny), má brigádnik nárok na 30-minútovú prestávku na jedenie. Prestávka nesmie byť na začiatku ani na konci zmeny a nezapočítava sa do pracovného času.

- Medzi dvoma zmenami musí byť odpočinok aspoň 12 hodín; ak je brigádnik mladistvý, 14 hodín. Za špecifických podmienok možno starším

mysleli). Prišiel k nám, uvidel, že nemáme na sebe reklamné tričká. Začal nás zjebávať a kričať, že čo si to objednal: „Viete koľko stoja také promotérky? To ste ešte nemohli tie dve hodiny vydržať?“ Pokojne a naozaj slušne som sa mu snažila vysvetliť situáciu, lebo nás obvinil, že sme vlastne celý čas nič nerobili, lebo nie sme ani oblečené. Ukazovala som mu premočenú šiltovku, navrhla som mu, že tých pätnásť minút sme ochotné ostať dlhšie, ale nepomohlo. Bol to jeden z tých primitívov, ktorí už aj keď vidia, že to prehnali, nepriznajú si chybu, nič si nedajú vysvetliť a už to proste musia dohrať do konca. Predavačke dal okamžitú výpoveď, nás vyhodil a hlavne sa vyjadril, že so mnou už nikdy nič nechce mať spoločné, lebo som drzá a neviem čo. Skoro som sa začala smiať. Najlepšie bolo, že keď odišiel, asi o päť minút zavolal predavačke: „Kde sú dievčatá, prečo nerozdávajú?“ Som sa naštvala a povedala predavačke, nech mu povie, že ideme domov. Holka, ktorá robila so mnou (inak sme sa videli prvýkrát v živote) tiež súhlasila, odišli sme a dohodli sa, že sa na druhý deň stretneme, pôjdeme do agentúry a budeme žiadať peniaze za celú brigádu.

Akurát mi bolo strašne ľúto tej tety predavačky, bola už staršia a doteraz netuším, či ju fakt vyhodil. Ja som sa potom ešte vrátila a rozprávala sa s ňou, nadávala na šéfa a hovorila, že je rada, že vypadne, že je to kokot a že už chcela aj skôr odísť, len netuší, čo bude robiť. Nechala som jej kontakt, že keby to chcela nejakým spôsobom riešiť, pomôžeme jej, nech sa ozve, ale už sa neozvala.

Na druhý deň sme sa teda s kolegyňou stretli, tak ako sme sa dohodli, a išli sme do agentúry. Tetka v agentúre nás vypočula a súhlasila s nami. V podstate sme len robili, čo sme mali v náplni práce: počúvali vedúceho predajne, ktorým bola v tom čase predavačka, lebo nikto iný tam nebol. A keďže bolo blbé počasie, mohli sme si dať prestávku. V agentúre bol aj nejaký chlapík, ktorý počúval jedným uchom, lebo práve riešil rozkopané dvere do kancelárie. Povedal nám, že sa to bude riešiť, že si vypočuje aj druhú stranu a dá nám vedieť. Asi o týždeň mi zavolal s tým, že majiteľ obchodu je z nás veľmi sklamaný a že s nami nebol vôbec spokojný. Nič iné sa ani nedalo čakať.

Išlo o to, že majiteľ si objednal aj školenie brigádnikov a na tom školení vraj bolo povedané, ako sa máme správať. Ja som mu povedala, že mi o školení nič nespomínali. Zasekol sa a potom povedal, že tak je to čiastočne chyba agentúry, ale čiastočne aj moja, lebo nárok na prestávku máme až po štyroch hodinách a neviem čo ešte. Reagovala som, že okej, v tom prípade mi dajte prachy za hodiny, ktoré sme reálne odrobili. Začal sa vykrúcať, že by to išlo z jeho vrecka a tak, ale ja som nepoľavila a logicky a slušne mu vysvetľovala, že sme nespravili nijakú chybu. Nakoniec sa rozlúčil a neskôr som zistila, že mi poslal na účet prachy za odrobené hodiny. Odvtedy som však už cez nich nebola na nijakej brigáde, čiastočne preto, lebo som bola znechutená, ale aj preto, lebo som už mala iné kontakty a príležitosti brigády – hoci agentúra ma neskôr párkrát kontaktovala a ponúkala brigádu – takže možnosť bola. Bolo to aj preto, lebo som s agentúrou spolupracovala dlhšie – bola som spoľahlivá, a keď som začala chytať tie „lepšie“ brigády, ktoré sa viackrát do roka opakovali, majitelia si sami žiadali brigádničky, ktoré už u nich robili a boli s nimi spokojní.

Zrušená brigáda? Ak nedajú vedieť, musia zaplatiť

Veľmi podobný prípad sa mi stal aj na brigáde cez agentúru Brigádnici. Robila som promo pre pekárenské výrobky jednej značky v supermarkete. Dobre platená a nenáročná brigádka. Pracovala som tam asi mesiac, vždy jeden deň v týždni, dochádzala som za ňou z Košíc do Trebišova, ale vyhovovalo mi to, tam mám rodinu. Zvyšné dni v týždni som robila v Košiciach. Raz sa stalo, že som došla do Trebišova, prišla som k pečivu, a reklamný stolík nikde. Na informáciách som zisťovala, čo sa deje, a oznámili mi, že na dnes nemajú ohlásené nijaké promo. Tak som volala do agentúry, kde ma odbili s tým, že dnešná brigáda sa ruší, pravdepodobne mi zabudli dať vedieť a ospravedlňujú sa. Chlap pri telefóne dodal, že má pocit, že mi párkrát volal, ale vraj som nedvíhala. Bála som sa, ale bola som aj naštvaná, lebo potrebujem prachy, a tak som navonok sebaisto začala: „Moment, ale ja na túto brigádu dochádzam. Za ten čas, čo som tu, som mohla robiť niečo iné.“ Určite mi nikto od nich nevolal, mobil si neustále kontrolujem, lebo nemám trvalú prácu, brigádujem, kde sa dá a každý deň plánujem dopredu... Už si presne nepamätám, čo všetko som povedala, ale zakončila som to tým, že žiadam náhradu ušlej mzdy.

Chlapík sa poriadne prekvapil. Zrejme toto slovné spojenie nielen nečakal, ale ani nikdy nepočul od nijakého brigádnika. Začal koktať a povedal, že mi o chvíľu zavolá, lebo sa musí poradiť. Asi o pätnásť minút zavolal, mal zase pokojný a sebaistý hlas, a dosť nezmyselne spustil: „Keď sa chcete súdiť, ja som pripravený (o súde nebola vôbec reč), ale ja sa vám môžem ešte raz ospravedlniť...“ Hm, zlatý, ale čo ja z toho?

Nakoniec som povedala, že určite žiadam uhradiť minimálne polovicu zmeny, lebo som sa na brigádu riadne pripravila. Počas týždňa som sa mu navyše ozvala, či všetko platí, čo som vôbec nemusela robiť. V dohodnutom čase som bola na mieste a naozaj to nie je moja chyba. Začal mi rozprávať o tom, aké to má ťažké,

POKUS O ZOVŠEOBECNENIE, PRÁVNE ASPEKTY A ZOPÁR TIPOV

Poďakovanie

V tomto spore nám nesmierne pomohli aktivisti z Košíc, ktorí zohrali kľúčovú úlohu, lebo sa podieľali na organizácii a uskutočnení dvoch veľmi dôležitých priamych akcií (odovzdanie listu a protest pred hotelom). Celkovo sme z východu Slovenska zaznamenali pozitívnu odozvu aj vo forme protestných e-mailov a bez ohľadu na mesto, región, či krajinu ďakujeme všetkým ľuďom, ktorí si našli čas a poslali e-mail. Ide o podstatnú a zároveň aj najjednoduchšiu súčasť každého sporu a je možné, že takúto pomoc budeme potrebovať aj v budúcnosti.

V spore sme sa mohli znova spoľahnúť aj na podporu jednotlivcov a organizácií zo zahraničia, hlavne (no nielen) z Medzinárodnej asociácie pracujúcich (MAP) – ZSP (Poľsko), NSF (Nórsko), KRAS (Rusko), ASF (Austrália), SP (Portugalsko), SF (Británia), Solis (Česko), FAU (Nemecko), WSA (USA), AW (Británia), plus ďalších ľudí z Británie, USA či Španielska.

Ďakujeme!

Ak máš ty alebo niekto v tvojom okolí problém v práci, ktorý chceš riešiť, kontaktuj nás.

že musí zháňať brigádničky, lebo mu na poslednú chvíľu povedali, že nemôžu, lebo majú zápočty, a že to pôjde z jeho vrecka, pričom má doma deti, rodinu, a je pred Vianocami... Povedala som: „Okej, ja som si vás vypočula, teraz si vypočujte vy mňa. Som na úrade práce, nemám žiadnu zmluvu, nemám prachy a musím z niečoho žiť a platiť cestu za brigádou, ktorá nakoniec odpadne. Jednoducho to musím riešiť.“

Skončil s tým, že teraz nemá žiadne prachy, a keď bude mať, tak sa ozve. Ja nato: „V poriadku, je mi to ľúto, ale ja určite neustúpim, som v práve žiadať náhradu.“ Nakoniec som zapriala pekný deň... O dva dni som mala prachy za polovicu zmeny na účte. Musím priznať, že som to vôbec nečakala a dosť ma to prekvapilo, ale fajn. Ďalšia naša komunikácia prebiehala už len mailom. Mala som ešte dodatočne k zmluve poslať kópiu zdravotného preukazu. Do úvodu mailu nezabudol napísať: „Neviem sa vám dovolať“, a vraj preto píše...

Som si istá, že ma už určite na žiadnu brigádu nezavolá. Ľudia s tým asi majú veľký problém, proste si priznať vinu a v pohode ísť ďalej.

Bolo zaujímavé sledovať, ako vyťahuje postupne všetky tromfy (a podobne to bolo aj v predchádzajúcom prípade):

Krok č. 1: poviem jej, že som jej určite volal

Krok č. 2: zdôraznenie ospravedlnenia

Krok č. 3: Chcete sa súdiť? Okej, jasné...

Krok č. 4: útok na city – Pôjde to z môjho vrecka (Vy ma chcete okradnúť?)

Krok č. 5: zveličený krok č. 4: Mám rodinu deti, ťažkú prácu

Krok č. 6: Ozvem sa. Do poslednej chvíle čakal, že poľavím, ešte aj posledná veta bola taká. Nepoľavila som a uistila som ho (slušne), že to riešim a budem riešiť.

Na záver len jedno: určite si netreba nechať skákať po hlave, hoci sme na to každý zvyknutý.

Zvýšení platu?
Za zkoušku nic nedáš

Táto skúsenosť vychádza z českej reality, kde je iný Zákonník práce, no zdá sa nám zaujímavá a využiteľná aj pre študentov na Slovensku.

Po třetím ročníku na vysoké škole jsem nastoupil přes prázdniny jako internista - čti brigádník - na tři měsíce do globální softwarové firmy. Měl jsem 30 hodin týdně při 80 korunách na hodinu, nastoupilo nás současně pět. Práce byla zajímavá a kreativní, skříň se sladkostmi stále plná - z tohohle pohledu nám nic nechybělo, jen těch 80 korun na hodinu se nám zdálo docela málo na to, že děláme stejnou práci jako stálí zaměstnanci a ti brali dvakrát tolik. Pořád jsme přemýšleli, jak se domoct zvýšení mzdy, nebo změny na trvalý poměr, což by znamenalo zvýšení mzdy.

Jak se začal blížit začátek semestru, ptali jsme se na oddělení Kapitalizace lidí (obdoba Human Resources), jak to vypadá a dostali jsme odpověď, že je to na dobré cestě a že brzo bude rozhodnuto. Těšili jsme se, že dostaneme statut řádných zaměstnanců. Ale co se nestalo: oddělení Kapitalizace lidí nám sdělilo, že naše smlouvy se prodlužují do příštích prázdnin - tedy že zůstanou pouze brigádnické...

Domluvili jsme si s šéfíkem schůzku a požádali o zvýšení. Tam nám akorát řekl, že 80 na hodinu stačí a větší rozpočet stejně nemají. Všichni až na mě se s tím smířili („No, aspoň máme jinak dobrou práci..." – „80 na hodinu stejně na žádné brigádě nedávají...", kolegové vůbec nereflektovali, že děláme dost odbornou práci a ne zametání v supermarketu), ale já se rozhodl bojovat dál. Řekl jsem personalistovi, že dělám stejnou práci jako mí kolegové v týmu, ale beru podstatně méně, takže chci přidat na 140-150 na hodinu, jinak že to nemá pro mě smysl a odešel bych a měl víc času na studium. Pamatuji si, že jsem tenkrát musel být dost přesvědčivý, protože personalista vypadal dost ustaraně. Trvalo to sice měsíc a dostal jsem jenom 135 na hodinu (už jsem se nehádal, chtěl jsem jim dopřát „pocit vítězství"), ale podařilo se. Za pár dalších měsíců dostali přidáno i moji čtyři kolegové.

Moje rada zní, nevzdávat se, zvlášť, když je ve firmě malý „průtok" zaměstnanců a ona si nemůže dovolit lidi „střídat jako ponožky", protože už do nich investovala čas i prostředky.

---

vyžadovať prípadný spor. Poskytli sme mu informácie o zväze Priama akcia a vysvetlili, že pokiaľ bude mať záujem ísť do sporu a byť v ňom aktívny, bude mať našu podporu. Podelili sme sa s ním aj o skúsenosti z iného sporu, ktorý sme úspešne ukončili v januári 2016.

Bolo zaujímavé, ako podobne sa šéfovia správajú k pracovníkom nielen vtedy, keď im nechcú vyplatiť peniaze, ale aj v situácii, keď sa dostanú do sporu s naším zväzom (medzi najčastejšie postupy patrí zatĺkanie, odbiehanie od témy a samozrejme zastrašovanie). Nadobudnuté skúsenosti sme využili nielen pri príprave stratégie, ale aj v rámci podpory, ktorú sme mohli Martinovi poskytnúť v nepríjemných chvíľach. Na druhej strane musíme povedať, že Martin sa držal a vedel s chladnou hlavou reagovať na neočakávané situácie. Naša taktika sa opäť osvedčila a priniesla úspech. Boli sme však zvedaví, ako vníma celý tento prípad Martin, a tak sme mu položili niekoľko otázok.

- **Čo ťa tento spor naučil a čo ti dal do života?**

Presvedčil ma o sile priamej akcie ako formy boja. V mojom prípade to bolo za vyplatenie mzdy, ale myslím si, že môžem zovšeobecniť a povedať, že podobnými formami nátlaku sa dajú riešiť rôzne spoločenské problémy. Neviem si predstaviť, že by som bez Priamej akcie v spore uspel tak rýchlo, resp. uspel vôbec. Takisto mi spor pomohol naučiť sa zvládať rôzne situácie bez nervov, predsa len, s niečím podobným som sa doteraz nestretol.

- **Čo bolo pre teba v spore najdôležitejšie?**

Bola to podpora ľudí. Vedel som, že v tom nie som sám. Keď sme v Košiciach odovzdávali list s požiadavkou o vyplatenie mzdy, nečakal som, že sa nájde toľko ochotných ľudí, ktorí by ma nezištne podporili. Cítil som aj podporu kamarátov, známych, no tá bola viac-menej len morálna.

- **Čo by si poradil niekomu s podobným problémom?**

Všetkým, čo majú podobný problém, by som poradil, aby sa nebáli. Uvedomujem si, že niekedy je jednoduchšie nespravodlivosť prehliadať, a to aj v prípade, že smeruje voči vám osobne. Viem, že ľudia sa vo všeobecnosti boja postaviť proti tým, ktorí sú v nadriadenom postavení, v pozícii silnejšieho. Sám som sa dlho rozhodoval, či mi stojí za to ísť do otvoreného sporu, no podpora, ktorú som počas celého sporu cítil, a úspešný výsledok ma presvedčili o tom, že som sa rozhodol správne.

Praktiky CATO Agency s.r.o.

V priebehu sporu sme mali možnosť odhaliť viaceré nezrovnalosti na strane CATO Agency s.r.o. Vieme však len o jednom pracovníkovi, ktorý pracoval cez túto spoločnosť, takže tieto skutočnosti nemôžeme zovšeobecniť. Potenciálni pracovníci cez CATO Agency s.r.o. by si však mali dať pozor minimálne na toto:

- Neskoré vyplácanie miezd. Peniaze boli vyplácané po lehote, ktorú upravuje § 129 Zákonníka práce.

- Nevyplácanie miezd. Toto bola aj príčinou sporu. Konateľka navyše klamala, keď tvrdila, že všetko zaplatila. Sme presvedčení, že Martin dostal svoju mzdu len vďaka zapojeniu zväzu Priama akcia a podporovateľov.

- Evidencia odpracovaných hodín. Ukázalo sa, že pre spoločnosť CATO Agency s.r.o. bolo ťažké poskytnúť kompletnú evidenciu. Naopak, Martin vedel spätne vytvoriť presný rozvrh práce za jednotlivé mesiace vďaka uloženej e-mailovej a SMS komunikácii s konateľkou. Takto mohol jednoduchšie oponovať evidencii, ktorú poskytla ona. Netušil však, že neodkomunikované dve hodiny práce navyše počas promo akcie budú predstavovať taký veľký problém.

- Zmluva v rozpore so zákonnými požiadavkami. V dohode o brigádnickej práci študentov nebola riadne špecifikovaná náplň práce ani miesto výkonu práce.

- Je CATO Agency s.r.o. pracovná agentúra? Spoločnosť má v názve „agency“ (agentúra), no podľa Obchodného registra nemá v predmete činnosti nič, čo by ju oprávňovalo sprostredkovať prácu. Napriek tomu pracoval Martin pre inú firmu (Royal Canin) v priestoroch tretej firmy (v obchodoch so stavebným a záhradným materiálom) a prácu vykonával nielen na základe pokynov od konateľky CATO Agency s.r.o., ale aj zástupkyne Royal Canin.

Aj na základe tohto prípadu pred letnou sezónou odporúčame byť opatrný pri podpisovaní zmlúv a vykonávaní prác pre rozličné firmy.

Martinov pohľad na spor

Keď sme sa s Martinom stretli, nemal presnú predstavu o tom, čo si bude

Nízka mzda? Nízky výkon, nízke tempo práce a niečo na pamiatku so sebou!

Menej ako 60 Sk neberiem! Tak som sa rozhodol v roku 2006 a držal som sa toho na ďalších brigádach. Raz mi ponúkali pásovú robotu vo fabrike za 56 Sk. Chvíľku som váhal, lebo z tej fabriky ešte nemám pracovnú skúsenosť, ale prešlo ma pokúšanie nových dimenzií a išiel som radšej inde za vyššiu mzdu.

Robili sme chodník. Keď som skoro ráno prišiel na rozkopanú ulicu, nebolo tam nikde nikoho a márne som hľadal šatňu. Prezliekať sa dalo iba vonku, v nejakej starej záhrade. Ešteže nemám nič proti prírode...

Potom prišiel šéf aj s dvoma majstrami, obaja boli mladší odo mňa. Dôvod na slabú pracovnú morálku, ktorú podporil aj chaos v riadení celej stavby spôsobil, že dlhočizné (platené:)) prestoje hriali silnejšie ako novembrové slniečko.

Boli sme traja brigádnici a našou úlohou bolo odkopať trocha štrku od plastových rúrok v ceste a potom chodník znova doplniť. Z mladého majstra sme si veľa nerobili. Raz chcel priniesť papier na zapálenie čohosi. Poslal prvého brigádnika, ten mu priniesol vlhké noviny, druhý mu doniesol pokrčený kúsok, ktorý mu šmaril na zem, namiesto do nastavených rúk, a ja som sa vyhovoril, že sa mi nechce a neviem, kde noviny sú. Zašívali sme sa až do konca brigády, ale šak za 60 Sk na hodinu ani nebolo potrebné sa trhať, motivácia je nízka.

Že sú oblasti na Slovensku, kde by sa za 60 Sk na hodinu potrhali? Ale prečo by som mal byť spokojný s tým, že niekde vykorisťujú brigádnikov a brigádničky za 40 Sk (alebo menej) na hodinu?!? Tých mojich šesťdesiat, čo to je za peniaze? Veď som si zarobil ani nie 500 Sk za 8 hodín + plus cesta autobusom na pracovisko. Peniaze miniem, ani neviem ako. Ceny sú vysoké, mzdy nízke, z výkladov a reklám sa škeria pre študentov nedostupné spotrebné tovary.

Väčšina z nás si hľadá cesty ako sa zžiť s pracoviskom pri čo najmenšej námahe. Obhajcovia zamestnávateľov tomu hovoria „skazená pracovná morálka.“ My, pracovníci, to považujeme za prirodzenú súčasť systému, v ktorom sme nútení pracovať pre zisky druhých. K práci v takomto systéme neodmysliteľne patrí nielen úsilie udávať si vlastné pracovné tempo, ak sa dá, ale aj zabávanie sa, či branie si vecí z pracoviska domov. Ide o naše živobytie, keď sme na krku rodičom, ktorí makajú, aby nám zaplatili školu. Prečo nepomôcť? Čoskoro sa ocitneme v ich koži s rovnako obmedzenými sociálnymi istotami. A istoty budú o to menšie, o čo menej proti zhoršujúcim sa pracovným podmienkam budeme vystupovať.

Brigáda vo Volkswagene - kyselina, pot a ponižovanie

Som študentka a popri škole pracujem už cca dva mesiace cez víkendy vo Volkswagene v Bratislave na dohodu o brigádnickej práci študenta. Nepracujem tam stále, ale len keď si poviem a majú pre mňa voľné miesto, tak idem, lebo vyplácajú mzdu na ruku po zmene.

Funguje to tam asi tak: Človek zavolá deň-dva dopredu šéfovi, že by chcel pracovať, a ten mu povie, na aký termín a o koľkej sa má dostaviť pred bránu. Ak je tam prvý raz, zoberú mu občiansky na celý deň, o čom som si myslela, že je protizákonné. Neexistuje tam žiadna zmluva, pracuje sa len po predložení občianskeho a podpísaní nástupu na zmenu. Ja som chodila vždy na 5:30. Človek nikdy nevie, keď ide do práce, či bude pracovať 8, 10, 12, a niekedy aj 16 hodín. Pred tou bránou je kopa ľudí, mladých, starých, žien, mužov, bývalých trestancov za pokus o vraždu niekedy vraj aj tehotné, proste ľudia všetko druhu. Po predložení občianskeho preukazu vám SBSkár požičia kartu pre návštevníka, pomocou ktorej sa dostanete cez turniket. Za vrátnicou potom títo ľudia všetci čakajú na šéfa, ktorý číta mená a rozdeľuje ľudí do jednotlivých výrobných hál.

V každej hale sídli iná upratovacia firma. V pozícii vám nadriadeného je majster z tejto firmy, ktorý triedi náradie a zadáva robotu. Väčšinou sú to upratovacie práce, drhnúť špinu alebo čosi zametať a podobne. Majster určuje aj prestávku. Jedna z týchto firiem (Slovclean) robí prestávky akoby naschvál vtedy, keď nie je otvorený ani jeden bufet a ľudia si nemajú ani kde čo kúpiť jesť. Druhá (Tip-top servis) prepláca. Ak si nerobíte svoju prácu tak, ako si to predstavuje majster, tak sa na vás sťažuje človeku, čo vás ako brigádnika zamestnáva, a ten vám tam už nemusí druhýkrát poskytnúť prácu. Vtedy je veľmi ťažké vysvetľovať majstrovi napríklad to, že je tá špina zažratá a nejde to vydrhnúť. Koniec zmeny je niekedy dosť prekvapujúci, lebo ľahko sa môže stať, že pracujete o hodinu dlhšie a nikoho nezaujíma, že ste už mali skončiť, len nech je vydrhnuté to, čo kázali, že má byť. Nadčasy nikto neprepláca. Keď

Peniaze stále neprichádzali, a tak sme 24. mája zverejnili vzor protestného e-mailu a e-mailový online formulár, ktorý mohli ľudia použiť, aby vyjadrili svoj názor na praktiky firmy. Najprv išlo o maily prevažne zo Slovenska, spor však postupne nadobudol medzinárodný rozmer. Informácie sa objavili v slovenčine aj angličtine na viacerých webstránkach a Facebooku.

Postupne sme začali oslovovať aj organizátorov filmového festivalu Art Film Fest, kde konateľka CATO Agency s.r.o. zodpovedá za PR a marketing. Požiadali sme ich o stanovisko k spolupráci s osobou, ktorá takýmto spôsobom podniká na Slovensku.

Krátko nato sme sa opäť pripomenuli v Košiciach, kde sa 1. júna konala módna prehliadka kostýmov Art Film Fest. Pred hotelom, v ktorom sa podujatie konalo, získali informácie o praktikách konateľky návštevníci, médiá aj partneri festivalu.

A peniaze sa zrazu našli

Ďalšie naplánované aktivity sme už realizovať nemuseli. Presne o týždeň totiž Martin dostal na svoj účet 175 €. Vyplatenie tejto čiastky považoval za uspokojivé a rozhodol sa, že kampaň môžeme ukončiť.

Bez ohľadu na to, či by spoločnosť CATO Agency s.r.o. vyplatila zvyšných 15 € alebo nie, sme sa ju však rozhodli informovať, že táto suma predsa len chýba. Vedeli sme, že Mgr. Šmihuľová Kašpar nechce Martinovi preplatiť taxík (5 €), hoci mu to predtým sľúbila, ako aj dve hodiny (10 €), ktoré Martin odpracoval na promo akcii pre firmu Royal Canin (žiadosť, aby zostal na akcii o dve hodiny dlhšie, prišla na mieste od zodpovednej zástupkyne tejto spoločnosti). Mgr. Šmihuľovej Kašpar sme teda poslali mail, v ktorom sme tieto položky rozpísali, a boli sme zvedaví, aký postoj zaujme k faktom.

Deň na to prišla reakcia, v ktorej však nebola jasná odpoveď na náš mail týkajúci sa zvyšných 15 €, a tak sme sa pripomenuli znova. Až potom sa konateľka vyjadrila jasne. Martinovi oznámila, že v prípade taxíka požaduje originál dokladu o zaplatení (nestačil jej sken) a dve navyše odpracované hodiny mu jednoducho nezaplatí, lebo zamestnávateľ od neho nič také nikdy nežiadal. (Bolo by celkom zaujímavé vidieť účtovníctvo medzi CATO Agency a Royal Canin a spôsob, akým v ňom boli vyúčtované tieto dve hodiny...)

Príčina sporu – nevyplatená mzda

Martin pracoval pre CATO Agency s.r.o. ako dokladač zvieracích krmív firmy Royal Canin v dvoch pobočkách predajne so stavebným a záhradným materiálom v Bratislave od júla 2015 do marca 2016. Od novembra 2015 pracoval aj ako promotér. Počas tohto obdobia dostal väčšinu výplat neskoro, čím firma porušovala zmluvu aj § 129 Zákonník práce. V marci 2016 sa rozhodol, že takéto konanie už nebude tolerovať, a obrátil na zväz Priama akcia.

Keď mu konateľka CATO Agency s.r.o. Mgr. Veronika Šmihuľová Kašpar nevyplatila dlžné peniaze ani do konca apríla (a navyše sa odvolávala na údajnú škodu, ktorú mal spôsobiť a o ktorej mu neposkytla dôkazy), rozhodli sme sa konať.

Naše kroky

Prvého mája sme navštívili sídlo a zároveň domácu adresu konateľov CATO Agency s.r.o. v Košiciach, a keďže nikto neotváral, list s požiadavkou na vyplatenie dlžných peňazí sme nechali v poštovej schránke.

ORGANIZUJEME SA
spolu sme silnejší
PRIAMA AKCIA
Solidárny zväz pracujúcich

Po odovzdaní žiadosti o vyplatenie mzdy mala spoločnosť CATO Agency s.r.o. sedem dní na vyplatenie dlžných peňazí. Keďže sa tak nestalo, v piatok 13. mája sme zverejnili článok s informáciou, že s CATO Agency s.r.o. vstupujeme do sporu s cieľom dosiahnuť vyplatenie protiprávne zadržiavanej mzdy. Takmer okamžite sa Martinovi ozval právnik aj konateľka. Na základe výpisov o odpracovaných hodinách, ktoré si následne vymenili, sa ukázalo, že CATO Agency s.r.o. dlhuje Martinovi 190 €. Mgr. Šmihuľová Kašpar však tvrdila, že všetko zaplatila, čo však nebola pravda.

---

už aj konečne dorobíte, stáva sa že trčíte v kilometrovej šóre ľudí na výplatu. To spôsobuje, že ľudia trčia potom niekedy aj hodiny pred automobilkou, lebo spoje k nej sú veľmi chabé.

Toľko k utvoreniu si obrazu o tejto práci, a teraz k mojej skúsenosti: Prvá zlá skúsenosť bola hneď druhý deň. Dali ma pracovať pod takú staršiu majsterku – na pohľad príjemnú pani. Tá nám, mne a mojej kamarátke, prikázala drhnúť dáke skrinky, okná, dopravníky, zdvíhacie zariadenia a podobne. Keďže nám nedala ani handry, ani čistiace prostriedky, a odišla, tak sme si s kamarátkou sadli na zem a čakali. Dotyčná pani majsterka sa dovalila po pätnástich minútach a rozvrieskala sa po nás, že čo sedíme na zemi, keď nám zadala robotu. Čo je komické, dajako si nedala vysvetliť, že nemáme čím pracovať. Neskôr sa sťažovala nášmu šéfovi, že sme sedeli. Keď sme sa aj konečne dali do roboty, museli sme všetko utierať tri razy (aj keď to bolo čisté). Jej práca spočívala v tom, že chodila okolo nás a vrieskala po nás, keď sme si vytiahli mobil a pozreli sa na hodinky alebo si sadli k umývaniu klimatizácie, ktorá bola na zemi. Vraj máme kľačať. Mňa si potom po obednej prestávke zobrala nabok a dala mi umývať akési trubky a hrdzu z dákych vaničiek. Asi päť metrov odo mňa kamarátka robila čosi veľmi podobné. Pri tejto práci mi robotník, ktorý bol nado mnou, zhodil na hlavu asi z metrovej výšky dve cca trojkilové lišty, po čom sa mi zatočila hlava, prišlo mi zle a ľahla som si na zem. Majsterka nebola na dosah, takže som jej to nemala ako oznámiť. Neskôr som sa dozvedela, že vraj si zavolali moju kamarátku a povedali jej, nech nabudúce nechodím, keď v práci ležím na zemi. Tá mi vybavila, že síce môžem prísť, ale dajú ma robiť do inej haly. Ja som sa o tomto celom dozvedela asi až o týždeň neskôr.

Druhá a zatiaľ najhoršia skúsenosť bola v lakovni. Prácu v lakovni už poznám, predtým som tam čistila sušičky na autolak. Majster tohto úseku bol podľa rečí mojich spolupracovníkov vraj najlepší majster široko ďaleko. Tým, že to bol známy mojej kamarátky, ústretovo sme mu ostali asi dva alebo trikrát robiť nadčas. Neviem, nejako som mu nepadla do oka alebo čo – aj s mojím priateľom nás nechával robiť ešte dlhšie ako ostatných a ešte aj ich nedokončenú robotu. Ani raz sme nepovedali ani pol slova. No naposledy som tam šla sama. Dal ma pracovať na akési vývodové vežičky, čo neviem ani na čo slúžia, no viem, že je v nich 54 stupňov, a to nepreháňam – presne toľko ukazoval teplomer. Keď som mala proti tomu výhrady, dozvedela som sa, že som fajnová a že má pre mňa dobrú správu, lebo v druhej vežičke je len 50 stupňov. To, že človek si môže poškodiť zdravie už aj krátkou prácou v takýchto podmienkach, sa vo VW zjavne ignoruje (odporúčam pozrieť si Vyhlášku č. 544/2007 Z. z. o podrobnostiach o ochrane zdravia pred záťažou teplom a chladom pri práci: http://www.uvzsr.sk/docs/leg/544_2007_ochrane_zdravia_pred_zatazou_teplom.pdf, ako aj ďalšie materiály súvisiace s BOZP http://www.uvzsr.sk/docs/leg/544_2007_ochrane_zdravia_pred_zatazou_teplom.pdf). V týchto priestoroch, ktoré boli celkovo štyri (v jednej vežičke dve miestnosti) som v troch mala vyleštiť podlahu a vo štvrtom drhnúť kondenz (čierna špina, čo ide dole len koncentrovanou kyselinou). Majster povedal, že chce tú vežičku znútra striebornú, ako boli tie ostatné. Nafasovala som „papierovú“ kombinézu, koncentrovanú kyselinu, respirátor, gumené rukavice, okuliare a nejaké handry. Keďže mám atopickú dermatitídu, začali sa mi v kombinéze zaparovať ruky a skončila som s červenými svrbiacimi fľakmi. Keď som si vyhrnula rukávy, kyselina mi stekala po rukách, a neskôr to už bolo totálne jedno, keďže kombinéza bola premokavá a kyselina sa k mojim rukám dostala tak či tak. Vyhľadala som teda majstra a poprosila ho, či na to čosi nemá, a ten ma len zdrbal, že načo chodím pracovať do fabriky s ekzémom. To, že som tam bola x-krát predtým a nič mi nebolo, mu nestačilo. Povedal mi, že nič na to nemá a že tam nemá koho druhého dať, takže to musím dorobiť. Keď som chcela aspoň trápny obväz, povedal že ani ten nemá a že si to mám chodiť umývať. Tak som poctivo chodila každých 10 minút a keď už to bolo neznesiteľné, šla som radšej vymetať ďalšie tri miestnosti, kde nebolo treba používať kyselinu. Tesne pred prestávkou prišiel na kontrolu a tváril sa, jak keby som mu večeru zjedla. Pozrel iba do tej jednej, kde bol kondenz, na ostatné sa vykašľal, hoci som mu povedala, že sú hotové. Po prestávke, keď som sa znova pustila do roboty, došiel ešte aj s mojím šéfom. Neviem, či mi v tom teple nedoplo, že sa na mňa majster sťažoval, ale šéf mi začal nadávať, že mám robiť rýchlejšie. Tak som mu vysvetlila, že je tam teplo a tá špina nejde dole, no on v polovici môjho prehovoru odišiel. Nakoniec vysvitlo, že mu majster povedal, že som za pol dňa nestihla spraviť ani jednu stenu tej miestnosti (na to, že ďalšie tri miestnosti boli hotové, pozabudol). Ku koncu zmeny, keď som už nevládala drhnúť strop od kondenzu, keďže som mala od respirátora v oblasti úst červené fľaky a vyrážky, ktoré svrbeli (predpokladám, že ho po predchádzajúcom použití nedezinfikovali) a kyselina mi stekala na hlavu, ma majster preradil vysávať sušičku na autolak, ktorá bola cca 150 metrov dlhá a prístup ešte zhoršoval dopravník umiestnený v strede. Povedal, že ju musí mať v ten deň povysávanú, a každú väčšiu nečistotu, čo nejde povysávať, odšpachtlovanú. Keď mi dal túto robotu, bolo pätnásť minút pred fajrontom. Keď som mala povysávaných prvých 20 metrov, pozrela som na hodiny a bolo 17:30 (mala som pracovať od siedmej do piatej poobede). Dosť som sa ponáhľala na autobus, takže som odniesla všetky veci do výlevky a opatrne sa vyparila preč, nech ma majster nevidí. Dole pri odovzdávaní sa ma ďalší pracovník VW pýtal, že či som to ja tá lenivá, na ktorú sa majster sťažoval.

A toto nie sú jediné problémy. Veľa zamestnancov sa sťažuje na šikanu, že sa k nim správajú ako k opiciam a nie ľuďom, že sa nestíhajú najesť, lebo len cesta do jedálne im trvá pätnásť minút tam a pätnásť naspäť, že robia v nepredstaviteľných horúčavách a podobne. Ja som si tiež od stálych zamestnancov Slovcleanu vypočula na jednej zmene veci typu, že sme: „... vyjebanci zdola, čo minuli všetok Indus“ a podobne.

Riešenie v takýchto situáciách, kde sa bojíte o vlastné peniaze, keďže za každú hlúposť sa vám vyhrážajú strhnutím jednej hodiny z platu, sa nachádza ťažko. Mojou voľbou boli neposlúchnutia absurdných príkazov majstrov alebo prispôsobenie si práce pre seba. Po tomto mojom drobnom vyčíňaní, ako napríklad zdrhnutie z práce bez vedomia majstra, som ho stretla na ďalší krát na chodbe vo VW a zazeral po mne, zrejme som mu tým zdrhnutím uškodila. Ale nevadí, keby sa ku mne správal ako človek určite by sme sa na tej práci dohodli, lenže keď sa správa povýšenecky k ľuďom, od ktorých niečo chce, tak nech nečaká, že budú skákať, ako píska, plniť nezmyslené príkazy a ešte aj v zlých podmienkach. Bola to taká moja drobná výhra, cítila som sa lepšie sama pred sebou.

Ešte existuje jedna možnosť v takýchto prípadoch. Ak si človek vopred vytelefonováva prácu, tak sa môže spýtať, ku ktorému majstrovi ho pravdepodobne pridelia alebo či by mu neurobili láskavosť a nedali ho robiť do nejakej inej haly. Tresnúť mopom o zem na pracovisku a povedať si kašlem na vás moc nepomáha, lebo môže sa stať, že vám nepreplatia odrobené hodiny.

To, že vám zoberú občiansky, pracujete bez zmluvy, ste vystavený drzému zaobchádzaniu zo strany majstrov a buzerácii a okrem toho pracujete skoro až v neľudských podmienkach, nie sú ani zďaleka jediné problémy, ktoré sa môžu vyskytnúť na pracovisku. Dôležité je im čeliť a pokúsiť sa to zmeniť, lebo pokiaľ sa zamestnanec neozve, tak vášmu šéfovi to samému nenapadne.

Úspešný spor zväzu Priama akcia s CATO Agency s.r.o. o nevyplatenú mzdu brigádnika

V prvej polovici mája 2016 sme vstúpili do sporu s firmou CATO Agency o nevyplatenú mzdu pre pracovníka Martina, ktorý sa nám ozval so žiadosťou o pomoc. Po necelom mesiaci aktivít boli vyplatené. Naša taktika protestných a priamych akcií sa opäť ukázala ako účinná.